

Stillingsplan for forskningsavdelingen

Stillingsplanen for forskningsavdeling skal inkludere flg. stillinger:

- 1 forskningsdirektør
- 40 forskere, herav 5 forskningsledere med tidsbegrenset funksjonstid og forskerrekrutter/phd/post.doc.
- 7 operative rådgivere/seniorrådgivere

Bakgrunn

Utformingen av stillingsplanen for ny forskningsavdeling tar utgangspunkt i de strategiske føringene og oppgavene til forskningsavdelingen slik de er beskrevet i prinsippene vedtatt av styret, med presiseringer i administrerende direktørs prinsippnotat som lå til grunn for styrets behandling, og sett i lys av andre sentrale dokumenter som SSBs virksomhetsplaner, langsiktige og i praksis faste og store kontrakter, forskningsutvalgets rapport, dimensjoneringsnotatet fra administrerende direktør, SSBs overordnede strategi, tildelingsbrev, SSBs/styrets instruks, St. meld. 1 og Statistikkloven m.v.

I enighet med organisasjonene lages stillingsplanen innenfor nåværende organisasjonskart. Det er likevel de strategiske føringene og ikke nåværende organisasjonskart, som er bestemmende for oppgavene og kompetansekravene i forskningsavdelingen framover. Antall stillinger for hver forskertype etc. er derfor angitt på avdelingsnivå, dog også som et intervall i hver forskningsgruppe. Enigheten med organisasjonene innebærer at organisasjonskartet for avdelingen skal vurderes etter at prosessen med innplassering er slutført.

Oppgaver på forskningsavdelingen

Arbeidet på avdelingen er i all hovedsak prosjektbasert, der prosjektene typisk er avgrenset til perioder fra noen måneder til 3-4 år. Hvert prosjekt er nytt og innovativt, og krever omfattende kunnskaps- og kompetanseutvikling hos hver enkelt medarbeider.

I tråd med prinsippene er hovedoppgavene til den framtidige forskningsavdelingen tredelt:

- i) anvendt og empirisk analyse publisert i internasjonale fagtidsskrifter på høyt nivå,
- ii) forskningsbaserte analyser for forvaltning og andre samfunnsaktører og
- iii) tilbakevirkning til statistikken

Dette innebærer langt klarere føringer enn i dag knyttet til kvalitetssikring gjennom internasjonale publiseringer, til at alle analyser skal være forskningsbaserte og både anvendte og empiriske, og til samspill med statistikken. Forskningsoppgavene spisses mot anvendt og empirisk forskning publisert i internasjonale fagtidsskrifter og forskningsbaserte analyser. Andre enklere analyseoppgaver skal fases ut eller flyttes til statistikkavdelingene.

Forskningsoppgavene skal være både anvendte og empiriske, og med solid teoretisk fundament i tråd med god forskningspraksis ved empiriske analyser. De skal være rettet mot å opplyse norsk politikktutforming, norsk samfunnsutvikling og norsk offentlig debatt. De skal anvende anerkjente empiriske metoder på reelle og omfattende data, og ikke bare være talleksempel som illustrerer et (teoretisk) poeng. For å sikre at forskningsvirksomheten har en positiv virkning på SSBs primæroppgave som er statistikkproduksjon, er det avgjørende at forskningsoppgavene fremmer og krever en kunnskap om dataene og metodene som ligger til grunn for SSBs statistikker, enten dette er mikro- eller makro-data, som går dypere enn hva vi kan forvente at SSB-eksterne forskere eller brukere kan bidra med. Forskningsoppgavene skal derfor, samt for å møte en berettiget forventning

om at analyser fra SSB er tungt empirisk forankret, normalt bygge på datakilder som er sentrale for SSBs statistikker, og baseres på anerkjente eller innovative estimeringsmetoder. Eksempelvis vil rene teoretiske arbeider eller numeriske simuleringer som ikke inkluderer eller bygger på anerkjente estimeringsmetoder, herunder estimering ev. annen illustrasjon av usikkerhet, ikke være en del av forskningsavdelingens oppgaver framover. Dette utelukker ikke simuleringer som inkluderer eller bygger på anerkjente estimeringsmetoder der historiske empiriske mønstre er veldokumentert og egnet til å vurdere sentrale forutsetninger og resultater opp mot historiske utviklingstrekk. Metodeutvikling vil også kunne inngå i oppgavene framover, men da primært for å bidra direkte til forbedring av en statistikk eller for å belyse en empirisk problemstilling bedre. Operativ innhenting, kjennskap til og sammenstilling av data, samt analysekjøringer, er sentralt.

Innenfor en slik spissing er det noen problemstillinger avdelingen fortsatt skal beskjeftige seg med (jf. føringer i prinsippnotatet, styrevedtaket, dimensjoneringsnotatet, m.v.). Det gjelder prosjekter knyttet til forskning og framskrivning/prognoser av norsk makroøkonomi, skatt, trygd/arbeid og demografi. Til disse problemstillingene hører også regelmessige leveranser til allmennheten og bl.a. Finansdepartementet. I tillegg følger det av prinsippnotatet og SSBs overordnede strategi at forskningsvirksomheten også skal omfatte andre felt, for eksempel bidra til å styrke statistikken gjennom forskning på nye datakilder og å styrke næringsstatistikken ved å forske på relaterte data og tema. Overordnet skal prosjektene i avdelingen utformes slik at forskningsvirksomheten har en positiv virkning på SSBs primæroppgave som er statistikkproduksjon.¹

I tråd med prinsippnotatet er det viktig å understreke at hovedpoenget med de tre hovedoppgavene er at de skal spille hverandre bedre, og dermed er det ikke noe klart skille mellom dem. Man kan spissformulere dette dithen at når samspillet mellom de tre er på sitt beste, er det ikke mulig å skille arbeidet med de tre hovedoppgavene fra hverandre.

Mer om oppgavene og kompetansebehov

Forskning. Det stilles mange og høye krav til medarbeidernes kompetanse for at avdelingen skal være i stand til å levere forskning og forskningsbaserte analyser av høy kvalitet som er sentral for den norske samfunnsutviklingen. I tillegg til å levere forskning og dokumentere og kvalitetssikre den, stilles det også store krav til evne til kontinuerlig faglig oppdatering gjennom aktiv deltakelse i det internasjonale forskersamfunnet. En forutsetning for slik deltakelse er i dag publisering i anerkjente internasjonale fagtidsskrifter.

Videre er det nødvendig å evne å benytte forskerkompetansen i forskningsbaserte publikasjoner for forvaltningen eller andre oppdragsgivere. Det stilles høye krav til at alle analysene er etterprøvbare, og til leveringsevne innen gitte rammer og frister. Evnen til å formulere presise problemstillinger rundt sentrale samfunnsspørsmål, og særlig til å ha en bred metodisk verktøykasse for å velge egnede empiriske metoder til å belyse hver enkelt problemstilling på en forskningsbasert måte, er viktig. Det samme er evne til å nå gjennom med søknader om langsiktig finansiering. For at analyser skal være forskningsbaserte må forskeren bruke kunnskaper opparbeidet gjennom deltakelse i det internasjonale forskersamfunnet, og oppfylle vanlige krav til forskningsarbeider som tydelig problemstilling, relatering til forskningslitteraturen og relevant teori, state-of-the-art metodebruk, etterprøvbarhet, transparens, kritisk distanse til eget arbeid, osv.

¹ Forskningsdirektøren har hele tiden ansvar for å gjøre strategiske prioriteringer knyttet til metode, data og tema, oftest med utgangspunkt i områder der vi har en etablert internasjonal posisjon og hensyntatt etterspørselen (inkl. betalingsvilligheten) til sentrale brukere inkludert statistikkene i SSB. I tillegg må det skjeles til miljøene i UH-sektoren og andre institutter og kritisk vurderes på hvilke områder SSBs forskningsvirksomhet gir eller kan gi merverdi. Dette er i større grad enn de endringene vi nå gjør, et internt anliggende for forskningsavdelingen, og det bør gjennomføres et slikt strategiarbeid etter at prosessen med innplassering på forskningsavdelingen er avsluttet, med mål om å kunne være styrende for virksomhetsplanen for 2019.

Empiri. All analyse skal være både anvendte og empirisk, dog med solid teoretisk forankring. Dette innebærer at kompetanse i anerkjente empiriske metoder, gjerne også metodeutvikling, og erfaring med bruk av dataene som benyttes for å lage SSBs statistikker, inkludert operativ evne til å bearbeide dem, vil være viktig. Kompetanse i å ta i bruk nye data, jf. SSBs strategi rundt ukonvensjonelle datakilder, likeså.

Forbedring og utvikling av statistikken. Forskningsvirksomheten i SSB må bidra til å gjøre statistikken bedre. Tilbakevirkning til statistikken har tatt mange former, og innretning av forskningen i SSB slik at dette arbeidet styrkes ytterligere, er viktig. Konkretiseringer av dette må det jobbes med i fellesskap mellom forskningsavdelingen og statistikkproduksjonen framover. For at forskningen skal kunne forbedre og utvikle statistikken, er det nødvendig med nærhet til statistikken, og det er derfor viktig med inngående kjennskap til dataene som ligger til grunn for statistikkene, ikke bare de publiserte statistikkene eller ferdige bearbeidede statistikkleveranser fra statistikkavdelingene. Operativt arbeid med data som ligger til grunn for SSBs statistikker, er dermed sentralt.

Evne til å se og gi konstruktive tilbakemeldinger på utviklingsmuligheter ved statistikkene er også viktig. Dette kan handle om å ta i bruk nye datakilder for å øke kvaliteten eller verdien av statistikkene, eller å lette oppgavebyrden. Det kan også være å se statistikker i sammenheng og koble på nye måter. Bred tematisk kunnskap om statistikkfelt vil også kunne være viktig for å se og foreslå utviklingsmuligheter, men det er her avgjørende at kunnskapen går dypere enn hva vi kan forvente at SSB-eksterne forskere eller brukere kan bidra med.

Allsidighet m.m. Hver forsker på avdelingen skal ha kompetanse innenfor alle de tre hovedoppgavene. Graden av spesialisering må normalt dermed være mindre enn hva som ville kunne være optimalt dersom det *eneste* formålet var *enten* bare å publisere internasjonalt *eller* å bare utføre analyser for forvaltningen *eller* å bare gi tilbakevirkning til statistikken. Dette er noe annerledes enn for akademiske stillinger på universitetene, der høy grad av tematisk eller metodisk spesialisering ofte har vært idealet. For SSB vil for høy grad av spesialisering kunne være hemmende for muligheten til samspill på tvers av statistikker, til å samarbeide på tvers av forskningsgrupper, til å ha tilstrekkelig høy leveringssikkerhet (backup) på viktige leveranser eller til å snu seg etter nye prioriteringer fra ledelsen eller endringer i eksternfinansieringen. Det følger av dette at spesialkompetanse på smale forskningsfelt ikke vil være en avgjørende kvalifikasjon for stillingene i avdelingen, mens det *vil* være en viktig kompetanse med erfaring fra arbeid med data som ligger til grunn for *flere* statistikker og erfaring med ulike empiriske metoder på ulike forskningsfelt.

Annet. For øvrig vil kompetanse som er viktig ellers i SSB også være relevant for stillingene i forskningsavdelingen jf. SSBs strategiske plattform, SSBs lønnspolitiske retningslinjer, etc.

Stillingsbehov for å løse oppgavene

Vurderinger av hvor stor forskningsavdelingen minst må være for at avdelingens oppgaver framover skal kunne løses på en tilfredsstillende måte, bygger bl.a. på arbeidet med SSBs strategi, prioriteringer i tildelingsbrev, omorganiseringene på statistikkavdelingene, budsjettmessige vurderinger², arbeidet med strategi for forskningsvirksomheten gjennom forskningsutvalget og administrerende direktørs prinsippnotat, arbeidet med virksomhetsplanene, osv. Beskrivelser av behovene for kompetanse fra forskningsavdelingen i andre avdelinger i SSB (dvs. oversikter over oppgaver/stillinger i andre avdelinger sendt ut til hele forskningsavdelingen i midten av juni), der langt mer enn 30 stillinger er meldt inn fra de andre avdelingene, er også et moment. Til syvende og sist bygger vurderinger av

²Behovet for å frigi ressurser fra forskningsavdelingen knytter seg både til finansiering og kompetanse. Det er imidlertid langt fra klart at en overføring av personer fra forskningsavdelingen til andre avdelinger vil ha noen vesentlig innvirkning på oppdrag for SSB totalt sett. Eksternfinansieringen i forskningsavdelingen er riktignok relativt høy i SSB-sammenheng, men den er også høy i andre avdelinger, f.eks. i deler av A300. Graden av eksternfinansiering knytter seg nok også til kompetansen som finnes i de ulike avdelingene. Det er dermed rimelig å forutsette at tilførsel av høy analytisk kompetanse til statistikkavdelingene vil kunne – dersom man ønsker det – øke deres muligheter for eksternfinansiering.

forskningsavdelingens størrelse på overordnede skjønnsmessige vurderinger av hva som best tjener SSB som helhet.

Administrerende direktør foretar overordnede vurderinger i dimensjoneringsnotatet (fra juni 2017), der hun vurderer det dithen at forskningsavdelingen bør frigi 25-30 årsverk til andre avdelinger slik at forskningsavdelingen får en bemanning på 45-50 årsverk. Hun påpeker bl.a. at det er stort behov for å frigi kompetanse fra forskningsavdelingen til andre avdelinger for å kunne møte SSB-strategiens krav om mer analyse i statistikkene og modernisering av arbeidsprosessene (moderniseringsprogrammet). Dette tilsier at det i statistikkene ikke bare er behov for personer fra forskningsavdelingen med operativ erfaring eller i lavere forskerstillinger, men også seniorforskere med høy analytisk kompetanse og langvarig kjennskap til SSB.

Oppgavene på forskningsavdelingen skal spisses mot anvendt empirisk forskning, og analyser som ikke er empiriske skal fases ut, og analyser som ikke er forskning eller forskningsbaserte skal fases ut eller flyttes til statistikkavdelingene. I praksis vil utfasingen i all hovedsak skje ved at pågående prosjekter gjennomføres i SSB i tråd med tidsplanene, kombinert med strenge krav til at nye prosjekter på forskningsavdelingen oppfyller kravene. Det bør også vurderes å se på effektiviseringsmuligheter gjennom styrket samarbeid og avklaringer av ansvarsforhold med statistikkene, både på dataflyt og ellers. Det må forutsettes at moderniseringsprogrammet på sikt også vil innebære effektiviseringsgevinster for forskningsvirksomheten, særlig knyttet til automatiseringer, datadokumentasjon og standardiseringer. Blant annet i påvente av slike effektiviseringsgevinster er det viktig med god operativ kapasitet i datahåndtering og programmering på arbeidsoppgaver knyttet til bl.a. langsiktige kontrakter for Finansdepartementet. Når dette ivaretas gjennom rådgiverstillinger (se under), og det gjennomføres rimelige opplærings- og kompetanseoverføringstiltak i en overgangsfase, vurderer ledelsen risikoen for at bemanningen ikke er tilstrekkelig for at avdelingen skal løse sine oppgaver som håndterbar. På denne bakgrunn er det rimelig å legge til grunn at det er mulig for forskningsavdelingen å løse oppgavene med en bemanning i den størrelsesorden som dimensjoneringsnotatet angir.

Stillingsplan

En forskningsdirektør, ingen stabsfunksjon

Det gjøres ingen endringer i forskningsdirektørstillingen nå. Stillingen i forskningsdirektørens stab videreføres ikke, men oppgavene skal ivaretas av administrasjonsavdelingen.

Førti forskerstillinger (inkl. forskningsledere og forskerrekrutter/phd)

Det er p.t. 5 midlertidige forskningslederfunksjoner (men dette kan bli endret i ny organisering som skal vurderes etter at prosessen med innplasseringen er sluttført), en knyttet til hver forskningsgruppe, og her er arbeidsoppgavene de samme som for forskere (se under), men tidsbruken er noe annerledes for å gi plass til lederoppgaver. Dagens ordning med funksjonstid på 3 år foreslås videreført.

Som omtalt over er arbeidsoppgavene overordnet sett de samme for de 40 forskerstillingene (som altså inkluderer forskningsledere og PhD/post.doc), og krav til bidrag innenfor alle de tre hovedoppgavene (20-40-40; samspill med statistikken, forskningsbasert analyse og internasjonal publisering) skal gjelde for hver enkelt stilling, dog normalt med mer tidsbruk knyttet til internasjonal publisering for phd/post.doc. At arbeidsoppgavene overordnet er de samme, endrer naturligvis ikke på at forskningsdirektøren og forskningslederne, akkurat som i dag, har ansvaret for at avdelingens konkrete oppgaver fordeles hensiktsmessig mellom medarbeiderne. At arbeidsoppgavene overordnet er de samme, betyr heller ikke at alle skal ha identisk kompetanse ved at de skal kunne utføre de samme konkrete oppgavene på samme tid. Alle forskerne vil ikke, i framtiden som nå, kunne settes til hvilken som helst oppgave på avdelingen. Men spissingen av avdelingens oppgaver, kompetansekravene og innplasseringskriteriene (se innplasseringsnotatet) vil sikre at kompetansen på avdelingen er satt sammen slik at oppgavene anses å kunne løses på en god måte og med

håndterbar risiko, gitt at oppgavene, som i dag, konkretiseres og allokeres hensiktsmessig mellom medarbeiderne.

Arbeidsoppgavene omtales noe mer her, mens innplasseringskriteriene spesifiseres i et eget notat.

- 1) Oppdatert kunnskap skal sikres gjennom aktiv deltakelse i internasjonale forskersamfunn. Det innebærer f.eks. publisering i anerkjente internasjonale tidsskrift på avdelingens felt (i all hovedsak samfunnsøkonomi, men også noe demografi/sosiologi/kriminologi). Disse tidsskriftene skal, iallfall inntil videre, avgrenses i tråd med de kriteriene vi lenge har hatt på avdelingen ved publiseringspoengene og forskeropprykkreglementet. Det betyr at alle må publisere jevnlig (om lag årlig) og at det skal legges stor vekt på nivå-2-tidsskrifter. Publikasjoner av nivå-2-kvalitet må kreves iallfall hvert 5. år. Dette innebærer f.eks. også pleiing av internasjonale forskernettverk, gjennom deltakelse på internasjonale konferanser og workshops, samforfatterskap med anerkjente internasjonale forskere, søknader og prosjektledelse eller deltakelse i større forskningsprosjekter, utenlandsopphold ved anerkjente institusjoner, m.v.
- 2) Forskningsbasert analyse til forvaltningen m.v. innebærer for eksempel empiriske og forskningsbaserte publikasjoner som har klar anvendelse for norske beslutningstakere, gjerne også finansiert over lang tid av norske brukere, inkludert departementer, programmer i Norges forskningsråd, etc. Arbeidet inkluderer å skaffe oppdrag og gjennomføre prosjekter innenfor gitte rammer (rettidig, budsjetter, osv.), å delta i eller lede prosjekter og prosjektmedarbeidere (gjennom klar, tydelige og realistisk arbeidsdeling), å formidle til oppdragsgiver og allmennheten, å drøfte styrker og svakheter på en distansert og forskningsbasert måte, osv.
- 3) Samspill med statistikken vil også i framtiden ta mange former, men mer samarbeid og gjensidig faglig utvikling er viktig. Sampublikasjoner og konkret arbeid med utvikling av statistikkproduktene forventes. Inngående kjennskap til data som ligger til grunn for statistikkproduksjonen er et premiss, og inkluderer operativ bruk av dem samt kobling ut over det som gjøres i statistikkproduksjonen. Å ta i bruk nye datakilder eller data på nye måter for å øke kvaliteten eller verdien av statistikkene, eller å lette oppgavebyrden, vil være sentralt.

Midlertidige stillinger

Personer i bistillinger knyttet til eksternt finansierte prosjekter, er i tråd med dagens praksis på ettårige kontrakter, og det må derfor vurderes i hvert enkelt tilfelle hvordan/om stillingene videreføres i en ny forskningsavdeling. Personer i midlertidige phd/post.doc.-stillinger skal arbeide ved forskningsavdelingen i tråd med den midlertidige kontrakten.

Syv rådgiverstillinger

For arbeid på alle våre problemstillinger, inkludert der større modeller benyttes, må i utgangspunktet prosjektgrupper settes opp på en slik måte at problemstillingene belyses godt og med forskningsbasert metode. Kompetanse som ikke finnes på forskningsavdelingen må da hentes inn fra andre avdelinger i SSB eller eksternt. Det er derfor i utgangspunktet ikke påkrevd med rådgiverstillinger til problemstillinger/modeller på forskningsavdelingen.

For noen problemstillinger/modeller med mer langvarige kontrakter og mer regelmessige leveranser, settes det opp rådgiverstillinger på dagens forskningsgrupper for å sikre at vi forblir operative. Dette arbeidet skal også være forskningsbasert og det skal derfor utføres i samarbeid med og ledes faglig av forskere som oppfyller kompetansekravene jf. over og innplasseringsnotatet.

Arbeidsoppgavene er primært å sikre leveranser gjennom at relevante modeller er operative (datainnhenting, justeringer, automatiseringer og forenklinger, kjøringer, osv.), å bistå forskerne i deres arbeid med å bli operative på modellene og i arbeidet med å utvikle modellene. I den grad det er

kapasitet og rådgiverens kompetanse er relevant, kan rådgiverne også delta i andre forskningsoppgaver.

Dette arbeidet skal ikke foregå på samme måte som i dag. Det forutsettes at det i framtiden skal være langt mer samarbeid i arbeidet med alle disse sentrale problemstillingene/modellene (p.t. Lotte-skatt, Kvarts, Demec, Snow, Lotte-AS, Mosart, Befinn/reg) for å få mer robuste miljøer. Det forutsettes særlig at rådgiverstillingene generelt skal benyttes mer fleksibelt på hele avdelingen, både på tvers av problemstillinger/modeller, grupper og prosjekter. Rådgiverne bør møtes jevnlig og drøfte problemstillinger aktuelle for dem, og forskningsdirektøren bør delta på minst et slikt møte årlig. Alle modellene bør jevnlig gjennomgås og forenkles, det må finnes oppdatert, grundig og tilgjengelig dokumentasjon, forskerne må kunne ha de nødvendige programmeringskunnskapene for å bli operativ på modellene, herunder enklere utvikling, slik at forskernes del av arbeidet er håndterbart innenfor de generelle kvalifikasjonskravene for forskerstillinger. Ved mer omfattende utvikling av modellene bør det settes opp prosjekter der rådgiverne og/eller ekspertise utenfra hentes inn.

Det skal være 7 slike rådgiverstillinger for seniorrådgiver/rådgiver knyttet til forskning og framskriving/prognoser.

Tentativ gruppevis fordeling

Det er innplasseringskriteriene (se eget notat) som avgjør hvilke personer som innplasseres på forskningsavdelingen. Hvilken forskningsgruppe man er på i dag er ikke relevant. Dermed kan i prinsippet noen grupper blir veldig små etter innplassering. En ny prosess om organisering av forskningsavdelingen skal starte når prosessen med innplassering er avsluttet, og vi kan derfor leve med relativt store forskjeller i gruppestørrelser i denne presumptivt korte perioden.

Totalt på avdelingen: 1 forskningsdirektør, 7 rådgiverstillinger, 40 forskerstillinger, tentativt fordelt slik:

501: 1 forskningsdirektør

510: 1 forskningsleder, 3 rådgiverstillinger, anslagsvis 2-20 (≈dagens antall) forskere

520: 1 forskningsleder, 1 rådgiverstillinger, anslagsvis 2-11 (≈dagens antall) forskere

530: 1 forskningsleder, 2 rådgiverstillinger, anslagsvis 2-11 (≈dagens antall) forskere

550: 1 forskningsleder, 1 rådgiverstillinger, anslagsvis 2-12 (≈dagens antall) forskere

590: 1 forskningsleder, 0 rådgiverstillinger, anslagsvis 2-6 (≈dagens antall) forskere